

OGNJIŠTE DOMOLJUBNE MOLITVE

(Ivanka Zdrilić, *Sinovi vječnosti*, 2022.)

Pjesme Ivanke Zdrilić krik su šutljive Hrvatske koja pamti, ali ne više, Hrvatske koju boli, ali ne psuje. Prva je to misao uz čitanje zbirke posvećene svim hrvatskim braniteljima i domoljubima koji su sanjali i nisu dočekali Hrvatsku, kako je i sama autorica u dogovorima glede koncepta knjige naznačila ono što je lako vidljivo već od prvoga teškoga, ali blagoslovljenoga stiha.

Pjesništvo je Ivankino o žrtvi Vukovara, Škabrnje, Dubrovnika, hommage stihovima poginulim hrvatskim braniteljima (rođaku Zoranu Kovačeviću, poznaniku Anti Baljku, Dubrovčaninu Zdenku Baričeviću i generalu Slobodanu Praljku), kolaž sjećanja ukoričen u tri ciklusa: „Za/dar Vukovaru”, „Ratnici pobjednici” i „Velebitske bure”. Pojedine pjesme objavljene su u prethodnim Ivankinim zbirkama, ali zbog čvrste tematske povezanosti „Sinova vječnosti” nije im oduzeta svestremenost.

Prvi ciklus „Za/dar Vukovaru” sadrži deset novih pjesama, a sve se kao sažetak cjelokupne zbirke može iščitati u pjesmi „Grad”: *Sjenom večeri svijetle bijeli križevi,/vijore trobojnice nad ružom ljubavi,/stratišta postadoše oltari uskrснуća/žrtva cvijeta mladosti istina Domovine*. Iskrenost pjesnikinje Zdrilić, uporište u vjeri u Kristovo uskrснуće, snažno izraženo u književnom stvaralaštvu nagrađivane zadarske Zagrepčanke, od početne zbirke „Raskrižja” do prethodne „Sjaj nebeske ceste”. Poput valova rodnooga Jadranskoga mora prelijevaju se stihovi iz ranijih djela svestrane autorice koja svoju „blagost domu” isijava svakim stihom. Njezina umjetnička dobronamjernost nema ništa zajedničko s dnevno-političkim previranjima, jer pjesnikinju ne zanimaju položaj i interes, već vječnost, hoditi ispravnim putom sa svim namrijetim križevima, lakšima od onih koje su podnijeli hrvatski branitelji tijekom (nažalost, posljedično i nakon) Domovinskoga rata. Ali nije zanemarila ni ono što su proživjeli njihovi roditelji, mučenici otrgnutih heroja, o čemu pjeva u pjesmi

„Lice majke”: *Grleći zastavu, grli hrabrost, nevinost, čistoću junaka./Dostojanstveno križa se, tiho moli, pogledom prati stijeg.*

Golema je žrtva hrvatskih majka, osobito Kate Šoljić, imena njezinih ubijenih sinova Mije, Nike, Mate i Ive ne izgovaraju se svakodnevno kao u Ivankinoj pjesmi, iako je ime i prezime „Hrvatske Majke Hrabrost” postalo dijelom narodne svijesti. Ako „kultura otkazivanja” ne odluči i četvoricu pokojnih sinova Šoljić prebrisati kao da se nisu ni dogodili, jer su branili mladu zemlju od stare velikosrpske agresije. Da, teško je u Hrvatskoj nazivati stvari pravim imenom uslijed višestoljetnoga kmetskoga služenja gospodarima neba i zemlje, s nekim tko zna čijom voljom usađenim strahom kada se spominjemo onih koji su uzdignutih glava odlazili na stratišta, ovisno o dobu, vladajućih „osloboditelja”. Duga je priča pognute hrvatske povijesti, no pjesnikinja Zdrilić se u „Sinovima vječnosti” usmjerila na događaje otprije trideset godina, prohujale, obilježavane, napadane, ali (ne)zaboravljene. S neugasivim žarom vjere, kao u naslovnoj pjesmi (*Hrabri, predani do bola./Svjetionici mira/s krunicom oko vrata, junaci!/Oni su duša života, srce na dlanu, koraci sreće./Kako da ih zaboravimo? Oni su sinovi vječnosti.*). Kada se u hrvatskom društvu pojedina osoba ili događaj ocijene nepoćudnim ili nevažnim u dominirajućim medijskim i društvenim strujama, jedan od argumenata jest i patetiziranje pijeteta. Ova pjesnikinja se nimalo ne boji strogih ocjena, iako njezina krhkost stiha i duše duboko osjeća iskon – pamćenje je preduvjet svakoga nacionalnoga identiteta, jasno je to naznačeno u pjesmi „Nisu zaboravljeni”: *Svugdje su junaci: temelj, vrata našeg lijevog Doma./Hvala vam najbolji!*

Drugi je ciklus, kako mu i samo ime „Ratnici pobjednici” kazuje, izbor portreta bliskih pojedinaca, a ishodište se iščitava iz pjesme „Ljubav ima prvu i posljednju riječ” u spomen žrtvama Škabrnje: *Krv mučenika, sjeme kršćansko izniklo/živom crkvom, rodom naše pobijene braće,/gradi svijetlu stazu, udahnjuje život./Ljubav ima prvu i posljednju riječ!*

Kao što je i mjestašce zadarskoga zaleđa podijelilo muku i smrt s danom pada grada heroja, tako i Ivanka čuti zajedničku bol opkoljene Hrvatske i pjesništvom iznova ovjekovječiti svetost doma. Njezine mi-

sli putuju prema tromjesečnoj opsadi Vukovara, nemoćno promatraju granatiranje drevne Dubrovačke Republike, suosjećajući sa svakom žrtvom. Zato nije patetika pjevati o osobnostima koje široj javnosti nisu poznate, vrijedno je zapisati svako ime, neka ponese svjetlo istine mraku laži, donese poetsku zoru čak i kada se čini nesvanutom, izgubljenom u nesnalaženjima s krvlju izborenom slobodom. Jer pjesnikinja nema druge imovine doli stihova, njezina računica nije funkcija u državnim ustanovama, ili pozerstvo satkano od diskrepancije između rečenoga, mišljenoga i učinjenoga.

Bez alibija, predumišljaja i proračunatosti autorica Zdrilić grabi nadahnuće s plodnih njiva i ravni Duha Svetoga, svjesna kako je lako falsificirati povijest, ali ne i činjenice, što zorno pokazuje u dvjema ranijim pjesmama za Zdenka Baričevića „Mili čovječe” i „Bijeli križ Srđa”: *Domu i Gradu vratio se Zdenko/svjetlom hrabrosti, morem ljubavi,/slanom hrvatskom ranom,/ponosom majke...* Ciklus o ratnicima pobjednicima bilo je neminovno zaključiti esejom „Poetska svjetlost uz Dan Vukovara” gdje dužnu pozornost daje i kolegama književnicima, njihovom pečatu darovanom gradu uz Vuku i Dunav, objavljenom još 2014. na stranicama Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Jer što smo mi bez Vukovara? Samo vrijeme i prostor osuđeno na ponavljanje povijesti, kako pokazuje i ruska opsada ukrajinskoga Mariupolja u kasnu zimu i rano proljeće ove 2022. godine, kada oprezna Europa ponovno pokazuje svoje balansirajuće lice. Preživjele svjedoke vukovarske kalvarije ukrajinski rat podsjeća na istovjetni strah i patnju. Nužno je suosjećati s nevinim žrtvama, bez diplomatskih i geopolitičkih analiza koje i danas jednakom točnošću i bešćutnom nehajnošću kasne za ubijenim životima. Zato i vapaj pjesnikinje: *Grad nije nestao, Vukovar se zove!/Čuvajmo ga u istini, jer ako sačuvamo dostojanstvo/onda smo Grad i mi./Grad nije nestao, Vukovar se zove!*

Treći ciklus „Velebitske bure” naslovljen je po pjesmi iz prve Ivankine zbirke „Raskrižja”. Neka autoru ovih redaka bude dopušteno povezati sva tri dijela „Sinova vječnosti” sa sudbinom ubijenoga vukovarskoga stomatologa i pjesnika Renéa Matoušeka koji je u Žegararu i na Zrmanji proveo pet godina ovozemaljskoga vijeka prije povratka u rodni grad,

gdje će biti mučki pogubljen jer je putem radijskih valova, baš kao i Siniša Glavašević, domovini prenosio istinu. Duh nisu ubili u tijelu prožetom i velebitskim burama, tijekom kojih je, kakve li ironije, bio jedinim Hrvatom u pravoslavnom selu, popravljajući zube mnogima koji će zaboraviti i Matoušeka i Dobro i Čovjeka. Iako nije napisana u formi haikua, pjesma „Dalmatinska ljubav” gotovo priziva sve ono blisko i slavonskim doseljenicima na privremenom radu u Dalmaciji, posve obrnuto od „vlakova bez voznoga reda” s tim čudnovatim svehrvatskim paradoksima, nastavljenima i u ovom stoljeću: *Duša/puna/dalmatinske ljubavi/pobje-dila je/stoljetne bure,/umirila/morske nevere/i ugrijala se/na žeravici/novoga ognjišta*. Neka velebitskih bura, one su bistrile ono nejasno manje bistrima. One su održale mentalitet pobjednika. Ivankin domoljubni presjek plodnih prethodnica ispleten je „Mrvom dobrote” za „Vijenac sreće”, sve „Zamotano u Hrvatsku”: *Bogu je otišao srcem,/duhom i tijelom/zamotan u Hrvatsku*.

Poput majčinoga brižnoga krila nad svim pjesmama „Sinova vječnosti” bdije djelo svetoga poljskoga pape Ivana Pavla II. i njegov nemjerljiv doprinos međunarodnom priznanju RH i, još prije, osjetljivost za sve nedaće tijekom komunističkih režima u europskim i svjetskim državama. O slutnji posljedičnih zala i beskrajnoj aktualnosti svjedoči i prikazanje Ukrajine i Rusije Bezgrješnom Srcu Marijinu na Blagovijest 1984. godine, kako je i putem vidjelaca zatražila Gospa Fatimska, a čin časnoga prethodnika ponovio i papa Franjo 38 godina kasnije. Ako kršćanski vjerujemo u neumrlost duha, neka i Ivankini stihovi zahvalnosti na Božjem daru postojanja Karola Józefa Wojtyła ostanu lebdjeti nad domovinom i svijetom: *Po njegovim rukama, velebnom srcu nasmiješila se sreća,/biti na pravoj strani jer Ljubav i Istina skriti se ne mogu./Čovjeka, prijatelja koji je neizmjerljivo ljubio, uklešimo u duše hrvatske:/imamo dom, svoje gnijezdo za dobre ljude, sretne ptiće*. Sve bit će lakše, i one najteže nevolje otklonjene, s pouzdanjem u Stvoriteljevu ruku i ulivenu inspiraciju čovjeku od pera, što Ivanka odavno jest. Ovom zbirkom nastavlja vjerno kročiti izabranim pjesničkim stazama, noseći odano „zavežljaj ljubavi”, s dragocjenom popudbinom živućim i budućim naraštajima.

„Moji skromni neznatni stihovi neka budu domovinske molitvice za najbolje, naše hrvatske branitelje, koji su otišli kao najbolji sinovi, kao i sve koji su s nama, ali su nažalost na marginama društva”, neka se nakraju pogovora čuje i riječ same autorice, jer ona je najbolja preporuka čitanju za bolje i dulje pamćenje. Za molitvu. Za Hrvatsku. I zdraviji, mirniji svijet.

Tomislav Šovagović